

Теоретичні аспекти формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності в учителя технології

Анотація. У статті теоретично розглянуто процес підготовки вчителя технології із впровадженням компетентнісного підходу, специфіка якого будується на оволодінні сучасних здоров'язбережувальних знань та умінь. Зосереджено увагу на актуальності формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності у вчителя технології в процесі підготовки, як один з головних елементів, що сприяє усвідомити проблему збереження і зміцнення здоров'я молоді та мотивує дбайливо ставитись як до власного здоров'я так і здоров'я оточуючих. Розглянуто можливість формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності у вчителя технології завдяки застосуванню спецсемінару «Система санітарно-гігієнічного виховання серед молоді в закладах середньої освіти», що сприятиме позитивній мотивації до збереження здоров'я.

Ключові слова: компетентнісний підхід, вчитель технології, здоров'язбереження

Abstract. The article deals with theoretical consideration of the process of training a technology teacher with the introduction of a competent approach, the specificity of which is based on the mastery of modern health-saving knowledge and skills. The focus is on the relevance of the formation of professional sanitary-hygienic competence in the technology teacher in the process of preparation as one of the main elements contributing to the awareness of the problem of preserving and strengthening the health of young people and motivates to treat carefully both their own health and the health of others. The possibility of forming a professional sanitary-and-hygienic competence in the technology teacher through the use of a special seminar «The system of sanitary-hygienic education among young people in secondary education institutions» is considered, which will promote positive motivation to preserve health.

Keywords: competent approach, technology teacher, healthcare

Постановка наукової проблеми.

Основним завданням технологічної освіти є підготовка висококваліфікованих, креативно міркуючих спеціалістів, які легко адаптуються до коливань ринку праці, володіють професійною майстерністю, здатних самостійно розв'язувати будь-яку виробничу проблему. Підготовка вчителя технології повинна передбачати формування здорового способу життя та безпечної поведінки. Одним із основних компонентів здорового способу життя є дотримання гігієни та санітарії, що передбачає гармонійний розвиток та збереження і зміцнення здоров'я. Тому, необхідно здійснити пошук ефективного способу формування санітарно-гігієнічних навиків у вчителя технології в процесі підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

На вирішення проблеми підготовки та професійного становлення з позиції

компетентнісного підходу майбутніх фахівців технологічної освіти присвячено праці О. Коберника, М. Корця, О. Торубари, С. Ящука. Теоретичне підґрунтя для застосування здоров'язбережувальних технологій у навчанні вчителя технології досліджено в працях О. Белова, В. Гусєва, Л. Краваченко, О. Нагайчук. Особливості впровадження санітарно-гігієнічного виховання в навчальний процес спрямовані праці Л. Дробот, О. Горай, О. Макогон, А. Сук. Однак, поза увагою дослідників залишилася проблема пошуку методу формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності у вчителя технології.

Мета і завдання статті.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні необхідності формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності у вчителя технології. Завдання статті полягає у розкритті об'єктивних передумов й особливості формування у вчителя технології професійної санітарно-гігієнічної компетентності.

Виклад основного матеріалу.

Реалізація провідних завдань Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [6] вимагає подальшого вдосконалення діяльності вищих навчальних закладів освіти. Це зумовлює опанування значної кількості спеціалізацій у процесі підготовки майбутнього вчителя технологій, а особливість впровадження компетентнісного підходу полягає у незасвоєнні готових знань, а здатність майбутнього учителя самому здійснювати формування власних знань із реалізацією в професійній діяльності.

Процес підготовки майбутнього компетентного вчителя технологій залежить від розвитку суспільства, його постійної технологізації та інформатизації, змінами соціальних ситуацій і парадигми мислення людини. Потреба в забезпеченні навчального закладу компетентним вчителем технологій набуває в останні роки все більшу актуальність, що пов'язано з постійною трансформацією сфери надання освітніх послуг. Адже «компетентнісний підхід» дозволяє вирішити ряд проблем як середньої так і вищої освіти, а процес професійної підготовки дозволить формувати професійно-педагогічну компетентність у майбутнього вчителя технології.

Кардинальний перегляд якості підготовки сучасного педагога технологічної освіти із провадженням компетентнісного підходу передбачає формування професійно-педагогічної компетентності, що забезпечить високий рівень готовності здійснювати професійну діяльність фахівця технологічної освіти. На думку науковця С. Ящука, сформована професійно-педагогічна компетентність у педагога технологічної освіти передбачає готовність фахівця реалізовувати власні професійні функції та вирішувати фахові завдання відповідно до визначених освітніх стандартів [5, с. 35].

Впровадження компетентнісного підходу в освітній процес передбачає формування ключових компетентностей, а саме навчальну, громадянську, загальнокультурну, інформаційну, соціальну, здоров'язберігаючу, які деталізуються в комплекс знань, умінь, навичок, цінностей, ставлень, здатностей за навчальними галузями й життєвими сферами учнів [3, с. 408]. Система

професійної підготовки майбутнього вчителя із застосуванням компетентнісного підходу передбачає формування ключових, загальногалузевих та предметних компетентностей [1, с. 294]. А впровадження компетентнісного підходу в процес підготовки вчителя технології на думку науковця О. Коберника передбачає формування семи компетентностей, а саме навчальну, культурну, здоров'язберігаючу, інформаційно-комунікативну, соціальну, громадянську й підприємницьку [4, с. 12], що є основою в процесі навчання.

На різних етапах розвитку людства залишається найбільша цінність – це збереження здоров'я і життя людини. У даному напрямку працюють як фахівці в галузі медицини так і філософи, соціологи, психологи та зокрема педагоги. Особливо актуальним залишається проблема по збереженню здоров'я та життя підростаючого покоління в період отримання освіти різного рівня, про що засвідчують статистичні дані [2, с. 891]. Одне з головних завдань ряду національних програм, а саме «Діти України», «Освіта Україна ХХІ століття», «Національна доктрина розвитку освіти» та «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», полягає у збереженні і зміцненні фізичного, психічного, соціального і морального здоров'я молоді та формування в них умінь і навичок власного здоров'язбереження. Тому, враховуючи вище викладене можемо стверджувати, що над проблемою по збереженню здоров'я та життя підростаючого покоління повинен працювати сучасний вчитель, а зокрема вчитель технології.

На вказану позицію нас спонукає аналіз стандарту вищої освіти «Технологічна освіта», що визначає рівень сформованості професійно-педагогічних якостей вчителя технологій та передбачає отримання знань про вимоги щодо захисту здоров'я школярів. Аналіз освітньо-професійної програми підготовки бакалавра технологічної освіти засвідчує, що обов'язковими для вивчення є дисципліна «Охорона праці та безпека життєдіяльності» завдання якої полягає в набутті вчителем технології знань, умінь і компетенцій для ефективного вирішення завдання професійної діяльності з гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності учасників навчально-виховного процесу. Тому, виникає необхідність у дослідженні аспектів формування професійної здоров'язбережувальної компетентності в процесі професійної підготовки вчителя технології.

З погляду дослідника С. Ящука здоров'язберігаюча компетентність вчителя технології це є інтегральна, динамічна риса особистості, що є сукупністю ціннісних орієнтацій, здоров'язберігаючих знань, умінь і навичок та проявляється у здатності організувати й регулювати свою здоров'язберігаючу діяльність та готовність зберігати та реалізовувати здоров'язберігаючі позиції у складних несприятливих умовах професійної діяльності [5, с. 45]. Професійна компетентність вчителя полягає у формуванні конкурентоздатного педагога готового до самореалізації з гармонійним поєднання майстерності й творчості в професійній діяльності. Враховуючи вище викладене та позицію дослідника О. Нагайчук можемо вважати, що професійна здоров'язбережувальна компетентність вчителя технології передбачає його готовність дотримуватися

безпеки праці і збереження власного фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я і здоров'я свого оточення.

Проте, у процесі формування професійної здоров'язбережувальної компетентності вчителя технології необхідно врахувати основні аспекти формування здорової особистості дитини шкільного віку, що полягає у гігієнічному навчанні і вихованні. Система гігієнічного виховання учнів закладу загальної середньої освіти передбачає наступні елементи, а саме знайомство з основними гігієнічними вимогами та формування гігієнічних навичок відповідно до шкільної програми та в процесі позакласної роботи. Гігієнічне виховання в сім'ї і формування в учнів необхідності розуміння щодо здійснення посильних для них заходів по збереженню власного здоров'я та контроль за гігієнічними знаннями, навичками та вміннями [7]. Тому ми вважаємо, що професійна підготовка вчителя технології повинна передбачати формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності для задоволення поставлених вимог.

Професійна санітарно-гігієнічна компетентність визначається як інтегрована характеристика професійних і особистісних якостей вчителя технології та відображає рівень сформованих санітарно-гігієнічних цінностей, знань, умінь та практичного досвіду, що дозволяють йому успішно здійснювати педагогічно орієнтовану санітарно-гігієнічну діяльність у процесі професійної діяльності. Впровадження в процес підготовки вчителя технології спецкурсу «Система санітарно-гігієнічного виховання серед молоді в закладах середньої освіти», що допоможе студентів максимально оволодіти всіма необхідними аспектами, методами і підходами для проведення професійного санітарно-гігієнічного виховання серед молоді закладу загальної середньої освіти. Процес підготовки до здійснення санітарно-гігієнічного виховання необхідно будувати на пропаганді та реалізації ідей дотримання здорового способу життя, зростання актуальності санітарно-гігієнічної освіти диктує нові вимоги щодо удосконалення процесу підготовки майбутніх педагогів.

Набуття професійної санітарно-гігієнічної компетентності вчителем технології з оволодінням цілісної системи санітарно-гігієнічних знань, умінь і навичок дозволить здійснювати висококваліфіковану професійно-педагогічну діяльність у напрямку санітарно-гігієнічного виховання серед молоді закладу загальної середньої освіти.

Висновки.

Отже, у сучасних умовах вдосконалення професійної підготовки вчителя технології необхідно постійно удосконалювати педагогічні методи та способи для ефективного формування професійно-педагогічної компетентності. Процес професійної підготовки вчителя технології з використанням спецкурсу «Система санітарно-гігієнічного виховання поміж молоді в закладах середньої освіти» дозволить високопрофесійно здійснювати неперервне санітарно-гігієнічне виховання серед молоді закладів загальної середньої освіти. Професійна санітарно-гігієнічна компетентність – це якість, що дозволяє вчителю технології продуктивно використовувати власну професійну діяльність та досягати високих результатів у сфері збереження здоров'я як власного так і

оточуючих.

Матеріали статі не вичерпують усього обсягу питань, тому в подальших дослідженнях будемо вивчати впровадження педагогічних умов для формування професійної санітарно-гігієнічної культури в процес підготовки вчителя технології.

Список використаних джерел:

1. Авраменко О.Б. Компетентнісний підхід при вивченні технічних дисциплін у професійній підготовці майбутніх учителів технології / О.Б. Авраменко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2011. – № 3. – С. 292–296.
2. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К.: НІСД, 2017. – 928 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с., с., 408-409
4. Коберник О.М. Компетентнісний підхід в технологічній освіті / О.М. Коберник // Проблеми трудової і професійної підготовки: зб. наук. пр. – Слов'янськ: СДПУ, 2008. – Вип.12. – С. 9–16.
5. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів К63 технологій: колективна моногр. / авт. кол.: А.М. Гедзик, О.М. Коберник, С.І. Ткачук, С.М. Ящук [та ін.]. – Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2017. – 280 с.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: схвалено Указом Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
7. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01 від 14.08.2001 № v0063588-01 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0063588-01>